

MERİ STYUART VƏ CON STEYNBKİN YARADICILIĞINDA KRAL ARTUR OBRAZI

Dəyirmi masa cəngavərləri, cəngavəlik kodeksləri, Kral Artur və onunla əlaqədar bütün mövzular İngilis ədəbiyyatının bünövrəsini təşkil edən əsas amillərdəndir. İnsanlığın hər bir çalarının vəsf olunduğu bir əfsanənin bu qədər yazıçılar və insanlar tərəfindən sevilməsi heç də təsadüfi deyil. Bu ənənə nəyinki öz doğma millətinin yazıçılarının əsərlərində özünü əks etdirib, eyni zamanda, digər ölkələrin də yazıçılarının sevimli mövzusunə çevrilib. Bu heç də əbəs yerə deyil çünki, eşqin, ehtirasın, sədaqətin, xəyanətin, qəhrəmanlığın, müqəddəsliyin, vətənpərvərliyin, döyüşün, qalibyyətin, məğlubiyyətin, sehrin, gözəlliyin, inancın, rəğbətənin, qıscası insan münasibətlərinin, davranışlarının hər çalarının dolğun rənglərini özündə birləşdirən mövzu zənginliyi hər zaman və hər yazıçı tərəfindən öz aktuallığını qoruyur.

Ədəbiyyat tarixində öz dəsti xətləri olan yazıçılar sırasında Con Steynbek və Meri Styuartın adları qızıl hərfələrlə keçir. Psixoloji emotsional səpkidə kitablar yazan, işçi qüvvələrinin haqlarını əsərləri vasitəsi ilə qoruyan Con Steynbek uşaqlıqdan bəri cəngavərlərlə bağlı kitablarla böyüdüüyü üçün və insanlarda olan təzadların mövcudluğunun aydın təsvir olunmasına heyranlığından irəli gələrək tarixi mövzuya müraciət etməyi qərarlaşdırır. İnsanların ruhunu “romantik saspens” romanları ilə oxşayan Meri Styuart isə öz sevimli mistik, sehri qəhrəmanını tapdıqda tarixi dövrü yazmağa qərar verir. Beləliklə, 54 yaşındaykən Meri Styuartın ilk dəfə olaraq daha ciddi, tarixi mövzuya müraciət etməsi Meri Styuartı daha da zirvələrə qaldırır.

Əslində Meri Styuartın bir növ genetik yaddaşı təzələmək missiyası daşıyan tarixi “Artur pentalogiyası”na daxil olan romanlara “The Crystal Cave” (“Kristal mağara”), “The Hollow Hills” (“Oyuq təpələr”), “The Last Enchantment” (“Sonuncu sehrbazlıq”), “The Wicked Day” (“Qəzəb günü”), “The Prince and the Pilgrim” (“Şəhzadə və Zəvvar”) daxildir. Ümumiyyətlə, xüsusi ilə də Böyük Britaniyada Artur ənənəsi insanlarda uşaqlıqdan təlqin edilir, onlara daha anlaşılqı olmaları üçün cizgi film formasında təqdim olunur, məktəblərdə bu mövzu ilə bağlı kitablar oxutdurulur, filoloji yönümlü universitələrdə xüsusi başlıq altında smestr üzrə leksiyalar təşkil olunur.

Ədəbiyyat tarixində Meri Styuartın “Artur pentalogiyası”nın xüsusi mövqeyi vardır. Yazıçı, pentalogiyada Britaniyanın eramızın V-VI əsrlərində yaşanan “qaranlıq dövrü”nün Kralı Artur və Merlinin çoxsaylı mübarizələri sayəsində az müddət də olsa aydınlığa qovuşmasını qələmə alır. “...M.Styuart, ilk növbədə, tarazlıq və müvafiqlik hissini rəhbər tutur. Əfsanələrə və tarixi salnamələrə əsaslanan M.Styuart rəssam olaraq qalır, onun üçün quru tarixi faktları gətirməkdən və əfsanəni təkrar nəql etməkdənsə, bədii şərh yolu ilə dövrün ruhunu və xarakterin canlandırmaqda həvadır” [1, s.114]. Con Steynbek Melorinin “Le Morte d’Arthur” (“Arturun ölümü”) romanını əsas götürərək 15-ci əsrə xass olmağa başlayan Artur ənənəsini əsas götürmüşdür. Con Steynbek qeyd edir ki, “The Morte is the first and one of the greatest of novels in the English language” [2, s.304]. Meri Styuart öz növbəsində müxtəlif əfsanələrdən, Neniyan, tarixi dövrü yazmağa ilhamlandığı Cefri Monmunt, Tomas Meloridən bəhrələnərək tarixi boşluqları və qaranlıq qalan məqamları da məntiqinə əsaslanaraq tarazlamışdır.

Tomas Melorinin “Le Morte d’Arthur” (“Arturun ölümü”) kitabın tarixi hadisələrə söykənən mənbə kimi istinad etmək qeyri mümkünüdür. Lakin tarixi cəhətdən müəmmalı olan Melorinin kitabı haqqında Con Steynbek qeyd edir ki, “He was not a scholar. He was a novelist. Just as Shakespeare was a playwright” [2, s.301]. Tomas Melorinin “Le Morte d’Arthur” (“Arturun ölümü”) kitabının özünü “Fransız kitabı” təşkil edir. Melorinin kitabında dəfələrlə “Fransız kitabı” ifadəsi işlədir. Əslində Melorinin kitabının çox qısaldılmış variantını yazmışdır. Digər tərəfdən də baxdığımız da Con Steynbekdə bu üsuldən istifadə edərək Tomas Melorinin “Le Morte d’Arthur” (“Arturun ölümü”) kitabını əsas götürərək “The Acts of King Arthur and His Noble Knights” (“Kral Artur və onun nəcib cəngavərlərinin əməlləri”) kitabını qələmə almışdır. Beləliklə, “The Acts of King Arthur and His Noble Knights” (“Kral Artur və onun nəcib cəngavərlərinin əməlləri”) romanın yazılmasında ilkin məqsəd artıq işlək olmayan sözlərin müasir sözlərlə əvəz olunaraq yazılması və bir növ dövrün dil tələblərinə uyğun yenidən tərtib olunması funksiyası daşıyırdı. Qıscası, Con Steynbek ilkin olaraq “The Acts of King Arthur and His Noble Knights” (“Kral Artur və onun nəcib cəngavərlərinin əməlləri”) romanını yazanda Tomas Melorinin “Arturun ölümü” kitabının ruhunu və ritmini müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşdırmaq istəmişdir. Yazıçı sonar qeyd edəcək ki, “But since then I have learned a lot and thought a lot. And perhaps my thought parallels Malory’s. When he started, he tried to keep intact the Frensshe books — largely Chretien de Troyes. But as he went along he changed. He began to write for the fifteenth-century ear and the English mind and feeling. And only then did it become great” [2, s.319]. Con Steynbek “The Acts of King Arthur and His Noble Knights” (“Kral Artur və onun nəcib cəngavərlərinin əməlləri”) romanını Ser Tomas Melorinin “Le Morte d’Arthur” (“Arturun ölümü”) kitabı əsasında yazmağa çox böyük optimizmlə başlasa da yazı prosesi zamanı bir çox tərəddüdlər keçirmiş və nəticədə romanı tamamlamamışdır.

Steynbek kitabı üzrə işləmə metodunun əsasını Nyu-Yorkun Morgan Kitabxanasında mövcud olan Kenstonun ilk və tam variantı olan “Le Morte d’Arthur” (“Arturun ölümü”) kitabı və İngiltərənin Vinçester kollecində olan və

³⁰ AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu e-mail: paradiseaegis@gmail.com

Kenstonun nəşri ilə müəyyən qədər fərqlənən ilkin əlyazma təşkil edir. *“As it is, all work on Malory must come from a combination of these two copies. I have not only seen and examined both of these originals but I have also microfilm of both, and these two sources must be my basis for translation. I have the Caxton microfilm by courtesy of the Morgan Library and the Winchester mss from the Library of Congress. This then is my basic material for translation.”* [2, s.318]

Steynbek yazdığı əsərinin ruhunu hiss etməkdən ötrü 10 gün ərzində İngiltərəyə səyahət edir. O, XV əsrdə itmiş sayılan və 1936-cı ildə tapılan “Arturun ölümü” kitabının əlyazmasını oxumaq üçün Vinçester kollecində (Winchester College) olur. Eyni zamanda, Tomas Melorinin yaşadığı və türmədə olduğu Uorikşirə (Warwickshire) gedir. Meri Styuart isə doğma torpaqlarında bütün əlcatan mənbələrdən istifadə edir hətta Kral Arturun yaşadığının ehtimal olunduğu məkanların qazıntılarda da iştirak etmişdir.

Beləliklə, Con Steynbek “The Acts of King Arthur and His Noble Knights” (“Kral Artur və onun nəcib cəngavərlərinin əməlləri”) romanında Kral Artur və onun cəngavərləri haqqında olan təsəvvürə müəyyən əlavələr etsə də klassik təsviri qoruyub saxlamışdır. Lakin Meri Styuart isə bu ənənənin əksinə olaraq yazdığı pentalogiyaya yeniliklər gətirərək yaddaşlarda qalmışdır. Meri Styuart tarixi mövzuları öz yaradıcılıq məcrasından keçirdərək əsərlərinə xüsusi bir istiqamət vermişdir. Eyni zamanda, çoxlarının diqqətindən kənar qalan, sintez etmədiyi hadisələr yazıçını fərqləndirən əsas şərtlərdəndir. Bununla da Meri Styuart həm oxucuların, həm də təndiqçilərin rəğbətini qazanmışdır.

İkinci dərəcəli lakin hadisələrin baş vermə səbəblərinin əsas persanajı olan Tomas Melorinin, Con Steynbekin Merlini Meri Styuartın qələmində əsas qəhrəmandır və daxili aləmi zəngin, dövrünün ziyalı, alimi adlandırılı bilinəcək şəxsdir. Ümumiyyətlə Artur obrazından bəhz etdiyimiz zaman Merlin obrazından yan keçmək mümkün deyil. Arturun dünyaya gəlməsində əsas rol oynayan Merlin onu müxtəlif təhlükələrdən qoruyan şəxs kimi təqdim olunur. Əslində yazıçı əlində kifayət qədər çoxşaxəli olan bu obraz Melorinin maraq dairəsini əhatə etməmişdir. Bu hal görkəmli yazıçı Con Steynbekdə eynilik təşkil edir. Ümumiyyətlə, Merlin obrazı Meri Styuartın pentalogiyasının bel sümüyünü təşkil edir. İlkin olaraq Meri Styuartın bu tarixi mövzuya başlamasının da səbəbi məhz Merlin olmuşdur ki, yazıçı bunu müxtəlif müsahibələrində dəfələrlə dilə gətirmişdir.

Meri Styuartın pentalogiyasının baş qəhrəmanı Merlin olsa da onun bu dünyaya gəlməsi məhz Arturun taxta çıxması, insanların rəfaxını təmin etməsi və doğma torpaqlarını birləşdirərək düşmənlərdən azad etməsi olmuşdur. Styuartın pentalogiyasında Merlin və Arturun qohum olması xətti də işlənmişdir lakin həyatda şəxsi mənfəətindən uzaq olan Merlin atası Avreliy Ambroziusun ölümündən sonra taxta çıxmağı düşünür. Ümumiyyətlə patriotluğun rəmzi sayılan Meri Styuartın Merlini doğma torpaqlarının birliyini və tamlığını həm şəxsi, həm də yeri gəldikdə digər fərdlərin həyatından daha üstün tuturdu. Bu münasibət Kral Arturun obrazında da tamlığı ilə öz əksini tapır. Zamanla müdrük insana çevrilən həm siyasətçi, həm də insanı keyfiyyətləri ilə seçilən kral Artur krallığın bütövlüyü uğrunda öz şəxsi mənafeyini düşünür və torpaqların birliyini qorumaqdan ötrü sona qədər mübarizə edir.

Melorinin Merlininə diqqət yetirdiyimizdə görürük ki, o törətdiyi hər hansı bir əməllərin məhsuliyətini daşımır və ya arzuolunmaz hərəkət etdikdə belə onun əzabını çəkmir. Bu xətt Con Steynbekdə də aydın müşahidə olunur. Oxuyucu bu persanajın daxili aləmindən bixəbərdir, bir növ bu obraz tapmaca funksiyası daşıyır. Ehtiyac zamanı peyda olur, və ya hər hansı bir xəbəri çatdırmaq istədikdə şəkil dəyişərək ünvana çatır. Ənənəvi olaraq cadugər obrazı kimi qəbul olunan Merlin Meri Styuartın təqdimatında tamamilə fərqli bir formada canlandırılır. Ümumiyyətlə mistikaya və fenteziyə vurğun olan Meri Styuart bu mistik obrazı normal bacarıq və qabiliyyətlərinə sahib bir insan olaraq təqdim edib. Əvvəla, o dünyanın ona təqdim etdiyi neymətdən və ya lənətdən irəli gələn gələcəyi görmə qabiliyyəti ona heç də xoşbəhtlik gətirmir və əsasəndə bu qabiliyyəti nəticəsində istəmədən etməli olduqlarını norma olaraq qəbul etmir, istəyi xaricində, məcburiyyətdən etdiyi hərəkətlərdən ömür boyu əzab çəkir. Bu mənəvi zəngin şəxsin oğul kimi sevdiyi Arturun da bu cür şəxsə çevrilməsində əvəzsiz rolu olması canlandırılır. Nə ruhlarının nə bədənlərinin özlərinə aid olmadığı Artur və Merlin obrazları gecə gündüz torpaqlarının birliyini və insanların rəfaxını düşünür. Styuartın Merlin obrazı uşaqlıqdan yaşlı vaxtına qədər təqdim olunan faciəvi tale sahibi bir insandır.

Meri Styuart ümumiyyətlə qəhrəmanı Arturun insani keyfiyyətlərini üzə çıxarmağa çalışır. Tomas Meloridə əzəzilən insanı hərəkət kimitə qədime dilənvə Con Steynbekin ifadəsincə *“There is nothing in literature nastier than Arthur’s murder of children...”* [2, s.337] istifadə olunur. Con Steynbek Melorinin hekayəsinə sadıq olaraq “May günü” hadisəsinin əqlidir. *“He could not bear to have his incestuous shame known, and at the same time he was frightened at the prophecy. He sought a way to escape from ill fame and his fate. Then a cruel and cowardly plan grew in his mind with which to save his honor and his life. ... To conceal his incestuous sin, couriers went out to all his barons and his knights, ordering that any male child born on May Day must be sent to the king on pain of death. ... Then the king conveyed the babies to the coast, for he could not bring himself to slaughter them. He placed the month-old babies in a little ship and set the sail to an offshore wind and it moved out to sea unattended. King Arthur, with shamed and evil eyes, watched the little ship carry its evidence of his fate away, shrinking in the distance.”* [2, s.47]

Merlin tərəfindən söylənən Arturun oğlu Mordred tərəfindən öldürüləcəyinin kəhanəti pentalogiyada da öz əksini tapır. “May günü” hadisəsinə pentalogiyasında saxlayan Meri Styuart ona başqa prizmadan yanaşır. Xüsusi ilə Arturun insani xüsusiyyətlərini qabardan Meri Styuart onun may qırğını ilə əlaqəli olmaması motivini də işləyir. Burada insani tərəddüdün psixoloji emosional cəhətdən Artur timsalında uğurlu təqdim olunması müşahidə olunur. Sadəcə möhkəmləndirdiyi krallığın və verilən qurbanların boşa çıxması naminə Artur oğlu Mordredin hələ körpə ikən öldürülməsini düşünür və illər sonra bu düşüncəsinə görə belə özünü günahlandırması da onu bir insan olaraq hər şeyə

qadir ola bilmə potensialının mövcudluğunu göstərmiş olur lakin nəticədə Merlinin müdrik məsləhətinə qulaq asıb onun ruhunu məhvə apara biləcək hərəkətdən boyun qaçırır. Mari Nelson yazdığı məqaləsində Styuartın may ayındakı körpələrin qətlini bu cür qələmə verdiyini düşünür. *“Stewart, who knew her own skill as a writer, may well, in response to her desire that her protagonists be ‘honorable and ethical,’ have used her own ability to control the eye of the perceiver with the intention of making it possible for her readers to believe in the essential goodness of the new young king, even if he was responsible for a monstrous act”*[3, s.278].

Kral Lot Morqauzanın Arturdan hamilə olduğunu bilmirdi. Bu haqda yayılan şayiələri eşidən kral Lot paytaxtı Dunpeldirə geri qayıdır. Morqauzeyeni dünyaya gətirdiyi uşağı ilə Lotun başqa qadından zaman baxımından eyni vaxtda olan körpə uşağının yerlərində yaşır və Lotu qıcıqlandıraraq otaqda olan körpəni öldürməsinə səbəb olur. Artur unuşağının hələdə sağ olmasını bilən kral Lot Dunpeldirdə may ayında yeni dünyaya gəlmiş qız və oğlan uşaqlarının öldürülməsini əmr edir. Günahkar hadisəni törədənən çox, onu bu vəziyyətə çatdırandır. Nə qədər də may qırğını törədən kral Lot olsa da, bunun əsl səbəbkarı Morqauzaidi. O, Lotdan maşakimiist ifadə edib, hadisələrin gedişatını onun vasitəsi ilə həyata keçirir. Kral Lot isə yaranmış bu fürsətdən az müddət ərzində krallıq edən Arturun adını ləkələmək üçün istifadə edir. *“Yes, let them say it of Arthur, not from me. It will blacken his name more surely than anything I could ever do”*[4, s.152].

Melorinin əsərində Artur bacısı oğullarının onu Lanselaota qarşı doldurması nəticəsində onu təqib etəyi buraxmayan bir növ özü bir nəticəyə gələ bilməyən, idarə olunan insan kimi təqdim olunur. Artur qəzəbin onu idarə etməsinə imkan verir. Uzaq görünən likdən uzaq, dəyirmi masa cəngavərlərinin parçalanmasına səbəb, oğlunun ölümünə səbəb olan insan kimi təsvir edilir. Bu motiv Con Steynbekin romanında da öz eyniliyini qoruyur. *“The Acts of King Arthur and His Noble Knights”* (“Kral Artur və onun nəcib cəngavərlərinin əməlləri”) romanında da Merlin tərəfindən qeyd olunur ki, *“You will miss me and wish for my advice. The time will come when you would give up your kingdom to have me with you again.”* [2, s.99].

Meri Styuartın Kral Arturu təkcə Merlinin məsləhətlərindən asılı bir şəxs kimi təqdim edilmir. Ümumiyyətlə pentalogiyaya fikir verəndə görürük ki, Artur üçün şəxs yox qurduğu və qoruduğu krallıq vacibdir. Kral Artur zamanla öz həyatını və siyasi həmlələrini düşünə bilən adil və müdrik bir insan kimi təqdim olunur. Hətta Merlin Arturun davranışlarına baxaraq artıq onun məsləhətinə ehtiyacı olmayan, tam olaraq həm siyasi, həm də şəxsi həyatında əldə etdiyi təcrübələr nəticəsində formalaşmış bir insan olduğunun fərqinə varır. Merlin qeyd edir: *“You see? This is the final mercy. You no longer need either my strength or my counsel.”* [4, s.354]

Styuartın Arturu Tomas Meloridə təqdim olunan kimi təkcə qadın üzərində dağılan bir krallıq deyil, torpaqlarının birliyini düşməndən həm siyasi, həm də hərbi vasitələrlə qorumağa çalışan bir strateqdir. Pentalogiyada Artur oğlu Mordredin xəyanətini bildiyi zaman yenə də öz ilkin amalına sadıq qalaraq torpaqlarını düşmən saksaların əlinə keçməməsi naminə öglü ilə danışıqlıqlar masasına oturur. Bu danışıqlar zamanı hamıya məlum olan İlan sancma motivi əsasında qurulan hadisə meydana gəlir və saksalara verdiyi vədə naxələf çıxma bilmədiyindən Mordred Arturla döyüş meydanında üz bəüz qalmalı olurlar və nəticədə bir birlərinə sevgisi və hörmətləri olan iki insan arasında fatal döyüş baş tutur.

Meri Styuart öz dəsti xətti ilə oxuculara hər zaman tanış olan tarixi-əfsanəvi qəhrəmanların ruhsal vəziyyətinin incə məqamlarını oxuculara məharətlə çatdırır. Ədibin tarixi əsərlərindəki qəhrəmanlarının daxili aləmlərinin və insanlarla olan münasibətlərinin qəlizliyi və gərginliyi onların mənəvi rahatlığının pozulmasına gətirib çıxardır. Eyni zamanda, qəhrəmanların ağır həyat tərzləri və öhdələrinə düşən vəzifələrin icrasından ötrü ikinci plana atdıqları daxili mənəvlərinin səssiz hayqırışı Merlin və Kral Artur timsalında daha bariz nəzərə çarpır. Ümumiyyətlə, psixi emosional dərəcədə işlənən Artur pentalogiyası vətəninə olan sevginin insan əzabından daha üstün olmasına işarə edir.

Meri Styuart Kral Artur, Merlin obrazlarında humanist idealların əksini görə bilir. Pentalogiyada insanpərpərlik və ləyaqət etalonu olan Arturun simasında ideal hökümədar obrazının kriteriyaları önə çıxır. Keltlərlə Saksonlar arasında gedən mübarizənin məğzini təşkil edən milli kimlik, milli mənsubiyyət problemi də fəsilə öz əksini tapmışdır. Xalqını sevən, onun parlaq gələcəyi üçün olmazın iztirablara düçar olan Merlin obrazı ilə müəllif patriotluğun ən gözəl nümunəsini canlandırma bilməmişdir. Styuartın pentalogiyasında qəhrəmanların mənəvi-psixoloji vəziyyəti, onların şər qüvvələrlə haqlı mübarizəsi, sonda xeyirin qələbəsi humanizmin kod modelini müəyyənləşdirməyə imkan verir.

Con Steynbek *“The Acts of King Arthur and His Noble Knights”* (“Kral Artur və onun nəcib cəngavərlərinin əməlləri”) romanını bitirməsə də onun bu mövzuda axtarıqları xeyli çəkmişdir. Artur dövrü haqqında və bu dövrün bütün insanlar üçün olan əhəmiyyəti Con Steynbektərəfindən bu dərəcədə mənalı ifadə edilə bilər. *“...do know that in turning over the lumber of the past I’m looking for the future. This is no nostalgia for the finished and safe. My looking is not for a dead Arthur but for one sleeping. And if sleeping, he is sleeping everywhere, not alone in a cave in Cornwall. Now there, that’s said and done and I’ve been trying to say it for a long time.”*[2, s.326-327]

Ədəbiyyat

1. АНИСИМОВ, А.Б. Лексико-стилистические особенности в Артуровской пенталогии Мэри Стюарт // ВЕСТНИК ЯГУ, – 2007, – т. 4. № 2, – с.112-114.
2. Steinbeck, J. The Acts of King Arthur and His Noble Knights/ J.Steinbeck. – New York: Farrar, Straus and Giroux, – 1976. – 364 p.
3. Nelson, M. King Arthur and the Massacre of the May Day Babies: A Story Told by Sir Thomas Malory, Later Retold by John Steinbeck, Mary Stewart, and T.H. White // Journal of the Fantastic in the Arts, – 2000. – vol. 11. №3(43), – p. 266- 281.
4. Stewart, M. The Last Enchantment / M.Stewart. – New York: Fawcell Crest, – 1984. – 480 p.

Аçar sözlər: Kral Artur, Meri Styuart, Con Steynbek, cəngavər

Key words: King Arthur, Mary Stewart, John Steinbeck, knight

Ключевые слова: Король Артур, Мэри Стюарт, Джон Стейнбек, рыцарь

**Образ короля Артура в произведениях
Мэри Стюарт и Джона Стейнбека
Резюме**

Рыцари Круглого стола, кодексы рыцарства, король Артур и все связанные с ними темы являются одними из основных факторов, формирующих основу английской литературы. Не случайно легенда, в которой воспеваются каждый оттенок человечности, любима столь многими писателями и людьми. Эта традиция нашла отражение в произведениях писателей его родного народа, и в то же время она стала излюбленной темой писателей других стран. Это не зря, ведь богатство темы, включающей в себя все краски любви, страсти, верности, предательства, героизма, святости, патриотизма, битвы, победы, поражения, волшебства, красоты, веры, сочувствия, словом, все оттенки человеческих отношений и поведения, сохраняет свою актуальность с течением времени. В этой статье сравнивается традиционный король Артур Джона Стейнбека с идеальным королем Артуром Мэри Стюарт.

**The character of King Arthur in the works of
Mary Stewart and John Steinbeck**

Summary

Knights of the Round Table, codes of chivalry, King Arthur and all related themes are among the main factors that form the foundation of English literature. It is no coincidence that a legend, which celebrates every shade of human being, is loved by so many writers and people. This tradition is reflected in the works of the writers of native nation, and at the same time, it has become a favorite topic of writers of other countries. This is not in vain, because the richness of the theme, which includes all the colors of love, passion, loyalty, betrayal, heroism, holiness, patriotism, battle, victory, defeat, magic, beauty, faith, sympathy, in short, all shades of human relationships and behaviors time maintains its relevance. This article compares John Steinbeck's depiction of the traditional King Arthur with Mary Stewart's ideal King Arthur.

Rəyçi: filologiya üzrə fəlsəfə doktoru İlahə Quliyeva